Skandinaviens Stjerne

Organ for de Sidste-Dages Hellige.

Sandhed, Kundskab, Dyd og Tro forenet.

Nummer 13	1. Juli 1914	63. Aargang

Hvem de Sidste-Dages Hellige tilbede.

Af Præsident Charles W. Penrose i »Improvement Era«.

De Ord, som Frelseren sagde om Samaritanernes Gudsdyrkelse paa hans Tid: „I tilbede det, I ikke kjende" (Joh. 4 : 22), kunne i vore Dage anvendes paa Millioner af Mennesker, tilhørende forskjellige saavel kristne som hedenske Religioner. De Forsøg, som Nutidens Theologer gjøre paa at beskrive Guddommen, ere Gjentagelser af lignende Beskrivelser hos græske og andre Filosofer i gamle Dage. For dem alle er Gud en ubegribelig Immaterialitet. De Sidste-Dages Hellige kunne med Sandhed gjentage Jesu Ord, der udtaltes ved samme Lejlighed: „Vi tilbede det, vi kjende."

Vi paastaa ikke, at vi kunne fatte Guds Herlighed og Fylde og hans Væsens Fuldkommenhed; men vi sige, at det er muligt til en vis Grad at forstaa ham nu, og naar vi blive fuldkommengjorte og „blive ham lig", da skulle vi „endog begribe Gud" og se ham, som han er. (1. Joh. 3 : 2; Pagtens Bog 88 : 49.) Den Gud, som vi tilbede, er vor himmelske Fader; vi ere i hans Billede og Ligneise, fordi vi ere hans Sønner og Døtre, og fordi det er en evig Lov i Universet, at al Sæd bærer Frugt „efter sit Slags". Menneskets Aand er en selvstændig Væsens-Enhed, en Personlighed, Guds Søn eller Datter, og det materielle Legeme er af samme Form som Aandens. (Pagtens Bog 77 : 2.) Det aandelige er lige saa haandgribeligt for Aanden som de grovere Elementer for Legemet. Der findes intet immaterielt Stof. (Pag. Bog 131 : 7.) En aandelig Personlighed har Form, Omrids, Størrelse og

Selvbevidsthed, hvad enten den er i eller udenfor Legemet, og den er i sine himmelske Forældres Lignelse, ligesom Menneskenes Børn ligne deres jordiske Forfædre.

Gud er altsaa et personligt Væsen, en fuldkommen Aand, der bvæler i et fuldkomment uforkrænkeligt Legeme af Kjød og Ben, levendegjort af Aanden. (Pag. Bog 130 : 22.) Vor Fader i Himlen blev aabenbaret og tilkjendegivet for Menn[illegible]ne gjennem hans Søn, Jesus Kristus: „Thi i ham bor Guddomm[illegible] hele Fylde legemlig." (Kol. 2 : 9. Kristus er altsaa Gud, „efterdi han er hans Herligheds Glands og hans Væsens udtrykte Billede". Han er Faderens „Førstefødte" i Aanden og hans „Enbaarne" i Kjødet. (Heb. 1 : 2; Kol. 1 : 15—19; Pag. Bog. 93 : 9—14, 21, 23.) Han var med Faderen „i Begyndelsen", og af ham bleve under Faderens Ledelse „Verdenerne" skabte og organiserede. Han vidste, hvad han skulde gjøre og hvorledes; thi, som han selv erklærede, medens han var paa Jorden: „Faderen elsker Sønnen og viser ham alt det, han selv gjør." (Joh. 5 : 20.) Da han var den Førstefødte iblandt saa Mange, som han var udset til at bringe frem til Herlighed ved at blive deres Forløser, samt formedelst sin Erfaring, Intelligens og Samvær med Faderen „fra evige Tider", var han skikket til at repræsentere Faderen og at komme til Jorden paa den forud bestemte Tid for at handle som „Gud aabenbaret i Kjød". Da han havde udført sin Gjerning her paa Jorden og var „faren op, hvor han var før", havde han „al Magt i Himlen og paa Jorden" — var Gud i enhver Henseende — og tilkjendegav sig for Menneskene som „baade Faderen og Sønnen".

Vi tilbede Gud vor Fader, den første Person i Treenigheden, i hans Søns Jesu Kristi Navn, som er den anden Person i Treenigheden, og vi tilbede ham under den Helligaands Vejledning og Inspiration, hvilken Aand er den tredie Person i Treenigheden og bærer Vidnesbyrd til os om Faderen og Sønnen. Disse tre udgjøre Guddommen og ere Eet. Ikke een Person, men fuldkommen forenede til eet i Sind, Sjæl og Tanke, i Hensigter, Gjerninger og Handlemaader, ligesom alle Guds Sønner ville være eet, naar de ophøjes og blive „Gud lig". Vi tilbede det guddommelige Væsen, som er „ophøjet over Alle, der ere kaldte Guder, baade i Himlen og paa Jorden". Han er Bibelens Gud, baade det gamle og det nye Testamentes; den Gud, som Adam tilbad baade før og efter Syndefaldet; Abrahams, Isaks og Jakobs Gud; Moses' og de hellige Profeters Gud; det samme Væsen, som var Jesu Kristi og hans Apostlers og Disciples Gud. Han er vor Fader i Himlen, den Gud, som Jesus lærte os at dyrke, og som han selv tilbad og adlød. Hver enkelt af de guddommelige Væsener, der udgjøre Treenigheden, har som Person en Tilværelse uafhængig og adskilt fra de andre to. Faderen og Sønnen have et Legeme af Kjød og Ben, men den Helligaand er en

„aandelig Personlighed". (Pag. Bog 130 : 22.) Som personlige Væsener kan ingen af dem være mere end eet Sted ad Gangen, ligegyldigt paa hvilken Maade og hvor hurtigt de kunne bevæge sig fra Sted til Sted i det uendelige Verdensrum. Men Gud er allestedsnærværende med sin Aand, Guds Aand, der fylder hele det grændseløse Rum og er tilstede overalt. Denne Aand er ikke et personligt Væsen, men en fra Guddommen udstrømmende Kraft, hvorved det er muligt for Gud at være alvidende og allestedsnærværende.

Denne Guds Aand er guddommeligt Lys. Det er Intelligens eller Sandhedens Lys, som aldrig blev „skabt eller dannet, og kan ejheller blive det"; det er Livskraften, der gjør sig gjældende i alle Organismer, af hvad Natur og Art de end monne være. Ved den Aand skabte eller organiserede Gud alle Ting, baade timelige og aandelige. Det er Kristi Lys, og det oplyser ethvert Menneske, der kommer til Verden. Det er „Aanden i Mennesket og den Almægtiges Aand, som gjør ham forstandig". Under denne Aands Indflydelse, der gjør sig gjældende paa mange forskjellige Maader, blive aandelige Gaver meddelte, og i gamle Dage modtoge, talte og skrev hellige Mænd Guds Ord formedelst denne Aand. Den gjennemtrænger alle Verdener og „udgaar fra Guds Nærværelse for at opfylde det umaadelige Rum"; den er i alle Ting, giver Lys og Liv til alle Ting og er den Lov og Kraft, hvorved alle Ting styres, og hvorved Gud „omfatter alle Ting, alle Ting ere fremfor ham og omkring ham; og han er over alle Ting, i alle Ting, igjennem alle Ting, omslutter alle Ting, og alle Ting ere ved ham og af ham, som er Gud fra Evighed til Evighed". (Joh. 1 : 1—9; Job. 32 : 8; 1. Kor. 12 : 4—11; Pagtens Bog 88 : 7—13, 41; 93 : 29.) Saaledes kan Gud høre vore Bønner, kjende vore Tanker, forstaa vore Begjæringer og Ønsker og skjænke os, hvad vi trænge til. Engle og andre ophøjede Væsener ere ogsaa i hans Tjeneste og virke i forskjellige Sphærer, Verdener eller Verdenssystemer. De ere iklædte Magt og Myndighed til at tale og handle i Guds Navn efter de Anordninger, der herske i Hans aandelige Rige, i Overensstemmelse med evige Principper og med Hans Skabningers eller Skabelsers Udviklingstrin eller Behov.

Vi skulle tilbede, tjene og vise Lydighed til Ham, som er vore Aanders Fader. (Heb. 12 : 9.) Det er Ham, vi kunne takke for vor organiserede, intelligente, personlige Ego eller Selvbevidsthed. I vor „første Prøvestand" gav Han os Handlefrihed, da Han bragte os frem i sit eget Billede. Alle Elementer ere evige, baade aandelige og jordiske; men ligesom vore Legemer ere organiserede Tabernakler, avlede af vore jordiske Forældre, og bestaa af jordiske, men alligevel evige Elementer eller Stoffer, saaledes blive vore Aander organiserede og bragte frem af vor evige Fader og bestaa af evige, aandelige Elementer. (Se Pag-

tens Bog 29 : 31; 76 : 24; 93 : 17; Moses' Bog 3 : 5; Abrahams Bog 3 : 13.) Adam staar som Hovedet for Menneskeslægten her paa denne Planet og er den store Patriark for alle Jordens Slægter; vi skulle og ville ære ham som den „Gamle af Dage" (Dan. 7 : 13), med hvem vi ville „have at gjøre" i Alt, hvad der vedrører denne Jord. I Forudtilværelsen var Adam Ærkeengelen Mikael og havde stor Magt i Himlen og paa Jorden. Men vi tilbede ham ikke. Vi tilbede den store Elohim, som Adam tilbad og vil vedblive at tilbede (Pag. Bog. 107 : 53—56), som Jesus Kristus ogsaa tilbeder, og til hvem han vil overgive denne Jord og dens Indvaanere, naar Forløsningen er tilendebragt, at Gudernes Gud, den Store og Mægtige, vor evige Fader, som er over Alle, i Sandhed kan blive „Alt i Alle".

Jesus Kristus, som var de gamle Israeliters Jehovah, og som gav Loven til Moses, den Lov, som derfor har faaet hans Navn, er af og til omtalt som „baade Faderen og Sønnen". I Mormons Bog benævnes han paa denne Maade; men dette er forklaret i den samme Bog ved, at han kaldes „Himlens og Jordens Fader", eftersom han udførte Skaberværket under og med sin Fader og vor Fader, sin Gud og vor Gud. (Mosiah 3 : 8; 3. Nephi 15 : 5; 1 Kor. 15 : 28.) Han var i „Begyndelsen hos Gud og var Gud"; thi alle Ting bleve skabte ved ham og for ham, og Faderen gav ham Magt til at handle i Hans hellige Navn og bruge det. Her paa denne Jord repræsenteres Faderen af Kristus; han tilkjendegiver Faderen, taler som Faderen, besidder Faderens „Fylde" og kalder ikke sine Disciple for sine Sønner, men for sine Brødre.

Den Helligaand, en „aandelig Personlighed", er et Væsen, som vor Frelser efter sin Bortgang sendte for at bære Vidnesbyrd baade om Faderen og Sønnen, at meddele aandelige Gaver, at aabenbare „Guds Dybheder", at trøste, oplyse og inspirere de Troende, som ere blevne døbte og have modtaget „den Helligaands Gave" ved Haandspaalæggelse, det vil sige, de have modtaget den Helligaand som en særlig Gave, en særlig Begavelse og aandelig Vejleder, et sanddru Vidne, der undervviser om alle Ting paa en mere direkte Maade end den alt gjennemtrængende Aand, der fylder Universet. Han er med Kristi sande Kirke. Han var tilstede paa Pinsefestens Dag, da Disciplene bleve fyldte med Kraft fra det Høje, og ved lignende Lejligheder i disse de sidste Dage. Ved hans Hjælp drages vi nærmere til Sønnen, Kristus, og til Gud, vor Fader, og have Samkvem med den Højeste. Han er et personligt Væsen, ligesaa selvstændig og adskilt fra Sønnen, som denne er det fra Faderen, men disse tre Personer udgjøre een Guddom og handle alle i fuldkommen Enighed gjennem den allestedsnærværende evige Sandhedens, Lysets og Kraftens Aand. Som Paulus siger: „Thi om der end er saakaldte Guder, være sig i Himmelen eller paa Jorden, som der jo er

mange Guder og mange Herrer, saa er der for os kun een Gud, Faderen, af hvem alle Ting ere, og vi til ham, og een Herre, Jesus Kristus, ved hvem alle Ting ere, og vi ved ham." (1. Korr. 8 : 5, 6.) Det er Gud, Faderen, vi tilbede og dyrke i hans Søns, Jesu Kristi Navn og under den Helligaands Indflydelse. Tilbedelsen af noget andet Væsen er Afgudsdyrkelse.

Det Væsen, vi tilbede, er Udtrykket for og Legemliggjørelsen af alle evige Sandheder. Han er den mest fuldkomne Tilkjendegivelse af Lys, Liv, Sandhed, Tro, Haab, Kjærlighed, Lov, Retfærdighed, Barmhjertighed, Dyd, Skjønhed, Magt, Myndighed, Frihed og Lighed. De evige Principper ere absolut fuldkomment forenede i hans Person. Han er det mest ophøjede og tilbedelsesværdige Væsen. Derfor og fordi Han er vor evige Fader, skulle vi dyrke og tjene Ham og vise Ham ubetinget Lydighed i alle Ting.

I theologiske Diskussioner iblandt de Sidste-Dages Hellige vilde mange Misforstaaelser kunne undgaas, dersom Ideer og Meninger, byggede paa utydelige og uforstaaelige Skriftsteder eller paa isolerede Udtalelser af fremragende Talere og Forfattere, bleve satte til Side og de anerkjendte, autoriserede Bøger benyttede som eneste Rettesnor. Ligeledes, dersom man undlod at bringe Emner, hvorom der ikke er aabenbaret noget bestemt, frem i Klasser eller Quorummer til Besvarelse. Alt, hvad vi veed, og som vi kunne stole paa angaaende vor Forudtilværelse, eller om de Erfaringer, Kristus har haft, eller om Mikael, eller Gabriel, eller den store Elohim selv, findes i det, som Gud har aabenbaret. Fremsatte Theorier, der ikke støtte sig til guddommelige Meddelelser, ere løse Spekulationer, og dersom de ere i Modstrid med Kirkens aabenbarede Lærdomme, burde de ikke modtages som authentiske, men forkastes. Korte Fremstillinger eller Prædikener, Brudstykker af offentlige eller private Udtalelser, eller Udtryk, som begavede Mænd siges at være fremkomne med, ere ofte vildledende og misvisende. Der burde ikke lægges noget Baand paa Menneskets Aandsevner eller Forstand, men Mennesket burde have Lov til uhindret at trænge saa langt ind i Fortid og Fremtid, som det formaar. Ingen burde, om end han er aldrig saa inspireret eller paa anden Maade begavet, stræbe efter at gjøre sine Meninger gjældende overfor Andre og derved skabe Uenighed eller formørke Troens Lys og kaste et Dække over stadfæstede Sandheder. Læren om Guddommen er tydeligt fremsat i de af Kirken anerkjendte Aabenbaringer. Det er en stadfæstet Sandhed. Lad os i vor Andagt, baade offentlig og i vore Hjem, løfte vore Sjæle, vort Sind og vore Tanker til Ham, som er Gud og Fader til alle Menneskers Aander lige fra, og indbefattende, Adam til den sidste, der skal dvæle paa Jorden i Kjødet, og lad os med Glæde vise Lydighed mod Hans Befalinger, som vi modtage gjennem Jesus Kristus, Hans elskede Søn,

gjennem den Helligaands Lys og Kraft og gjennem de retmæssige og bemyndigede Herrens Tjenere i Hans Kirke. Dette vil være en tilstrækkelig Vejleder for os gjennem dette Liv, og det vil lede os ind til den Fylde af Kundskab, Magt og Herlighed, der er i Beredskab for os i Hans guddommmelige, umiddelbare Nærhed.

Evangeliets Indflydelse i Verden.

Af Eugene Hilton i »Liahona«.

(Sluttet.)

Saaledes vedtoge Methodisterne i en Kongres, der afholdtes i Indianapolis sidste Oktober, at „betale en virkelig Tiende". Folk begynde at indse, at de Raab om Uretfærdighed, Udplyndring og Bedrag, hvormed dette Princip er blevet betegnet, efter at det var aabenbaret til og efterlevet af de Sidste-Dages Hellige, ikke paa nogen Maade kan forandre Sandheden af det. Nu er der mange ledende Præster, der arbejde paa at faa Tiendeloven indført som den eneste retfærdige og rigtige finansielle Methode, og de paastaa, at dens Indførelse er nødvendig for at redde Kirkerne fra økonomisk Undergang. De sige, at Betalingen af Tiende altid har været Herrens Lov, og at den ikke er uretfærdig — thi hvis den er uretfærdig nu, saa har den altid været det — men at den er den mest ophøjede, fornuftige og hensigtsmæssige finansielle Methode, som Verden nogensinde har set, og den eneste finansielle Methode, som findes i Bibelen osv. Kort sagt, de kunne nu se Forskjellen paa Guds Lov og Menneskenes.

For kort Tid siden afholdt Kongregationisterne en Kongres i Kansas, og her vedtog dette Religionssamfund at indsætte den første af de Sidste-Dages Helliges Trosartikler i deres Trosbekjendelse. Meningsløsheden i deres egen Trosbekjendelse vedrørende Guddommen bleve saa aabenlyse, at de indsaa Nødvendigheden af at adlyde de Ord, der bleve udtalte af Engelen, som fløj midt igjennem Himlen med det evige Evangelium, og som befalede Menneskene at „tilbede ham, som har gjort Himmelen og Jorden og Havet og Vandenes Kilder". De have i hvert Fald ved at forandre deres Opfattelse af Guddommen anerkjendt Rigtigheden af saa meget af Evangeliet, at det stemmer overens med, hvad dette lærer.

Og nu fremkommer Dr. Abraham Flexner, efter at han har tilendebragt en Rejse til forskjellige Lande for at undersøge Sædeligheds- og Prostitutionsspørgsmaalet, med den Udtalelse, at Resultatet af hans Undersøgelser viser, at en fælles Maalestok for Sædelighed — ens for begge Kjøn — er den eneste virkelige Løsning af dette store Problem, med hvilket alle civiliserede Lande før eller senere ville faa en Kamp

paa Liv og Død. Her se vi altsaa denne dygtige og fremragende Videnskabsmand forkynde en Del af Evangeliet, som har været en Leveregel i ethvert Hjem i Mormonkirken, lige siden Kirken blev organiseret.

Vi høre ofte, at Verden nu trænger til en ny Religion, og af hvilken Beskaffenhed denne nye Religion maa være fremgaar meget tydeligt af en Artikel af Winston Churchill i »Century Magazine« for December under Titlen: „Nutidens Søgen efter en Religion". Forfatteren gaar ud fra den Kjendsgjerning, at de anerkjendte religiøse Sekter og Samfund ikke længer ere tilstrækkelige til at tilfredsstille Menneskenes religiøse Trang. Af hans Jagttagelser fremgaar det, at hvad Verden trænger til er ikke en ny Religion, men en Anvendelse af den Lære, som vor Frelser forkyndte. Hr. Churchill har i denne sin Artikel givet Verden en ypperlig Fremstilling og Anbefaling af Mormonismen; thi denne er intet mindre end Kristi Lære.

Dette er kun nogle faa af de mange Exempler paa det gjengivne Evangeliums gjennemsyrende Kraft. Disse Kjendsgjerninger blive bemærkede og anerkjendte af fremragende Mænd, som ikke ere Medlemmer af de Sidste-Dages Helliges Samfund. Hr. Robert C. Webb, en Ikke-Mormon, skrev for nylig følgende: „Den altbesejrende, fuldkomne Religion; den Kirke, der er i nøjagtig Overensstemmelse med Kristi Lære, og hvori de af vore sociale og moralske Samfundstilstande skabte Krav tilfredsstilles, maa bestaa af og indeholde netop de Principper, som „Mormonismen" forkynder."

Ved nøjere at overveje disse Ting tilligemed Verdens Stilling i Dag vil man komme til den Slutning, at Josiah Quincys Ord endnu kunne gaa i Opfyldelse, og at han ikke var langt fra Sandheden, da han erklærede det for meget muligt, at Joseph Smith, gjennem det ved ham aabenbarede Religionssystem, en Gang vilde blive betragtet som en af det 19. Aarhundredes største Mænd — den Mand, der udøvede den største Indflydelse paa sine Landsmænds og sit Lands Skjæbne. Den ovenfor citerede Hr. Webb skriver om Joseph Smith og det Religionssystem, der blev givet til Verden gjennem ham: „Det er indlysende, at dersom Andre ønske selv at udføre større Ting og faa Mindet om ham til at blegne, da maa de se op til ham som en Personliggjørelse af Texten: „Gak Du hen og gjør ligesaa".

Mange Mennesker holde meget af at citere Digterens Ord: „Sandhed altid paa Skafottet, Løgn paa Thronen hævet op". Disse burde huske paa, at „Mormonismen" i 84 Aar har været paa Skafottet, og at den derved yderligere har bevist, at den er, hvad den udgiver sig for, nemlig Jesu Kristi sande Evangelium, hvilket er en „Guds Kraft til Frelse for hver den, som tror og adlyder det".

Denne slykkevise Anerkjendelse af Evangeliets Principper og Lærdomme er endnu et Bevis paa, at det Religionssystem, som paany er aaben-

baret i denne Husholdning, og som kaldes „Mormonisme", er nøjagtigt, hvad den vildfarne og indbyrdes adsplittede Verden burde annamme og adlyde for at kunne løse de vanskelige Opgaver, den nu forgjæves arbejder med. De burde give Gud Æren ved at vise Lydighed mod Hans Evangelium og anerkjende de bemyndigede Tjenere, som Han har kaldet her paa Jorden, og gjennem hvilke disse Principper ere blevne gjengivne.

Det Budskab, som Mormonismen bringer, kan have vigtige og betydningsfulde Følger for dem, der høre det. Saaledes er Beskaffenheden af Evangeliets Sandheder — de ville enten frelse og ophøje eller fordømme Menneskene, alt efter den Maade, hvorpaa disse modtage dette Budskab.

Onsdag den 1. Juli 1914.

Bør Sidste-Dages Hellige tage Del i andre Kirkesamfunds Gudstjeneste?

Tusinder af Kirkens Medlemmer ude i Adspredelsen bo saa langt borte fra deres Trosfæller, at det ikke lader sig gjøre at mødes med dem paa Sabbatsdagen for at dyrke Gud og prise hans hellige Navn. Paa hver Sabbatsdag opstaar derfor det Spørgsmaal hos dem, hvorledes de bedst skulle tilbringe Dagen. Alle Sidste-Dages Hellige, som i Oprigtighed have annammet Evangeliet ude i Verden, ere ligesom deres trofaste Brødre og Søstre i Zions Stave besjælede af Ønsket om at holde Sabbaten hellig; men mange af dem vide i deres ensomme og adskilte Livsforhold ikke, hvorledes de skulle bære sig ad med at gjøre dette paa den rette Maade. De ere ude af Stand til at dyrke Gud i Fællesskab med dem, som bekjende sig til samme Tro, og de kunne ikke modtage Belæring og Opmuntring af Mænd, som have guddommelig Myndighed til at prædike Evangeliet og forrette dets Ordinancer; derfor ere de sommetider i Forlegenhed med, hvorledes de skulle tilbringe Dagen.

Nogle af vore adspredte Søskende have gjort det til en Regel at overvære Gudstjenesten i en eller anden sekterisk Kirke, enten den, de tilhørte før de annammede Evangeliet, eller en anden, og de have endog i nogle Tilfælde vedblevet at sende deres Børn til en sekterisk Søndagsskole.

Denne Maade at benytte Sabbatsdagen paa er absolut urigtig for Sidste-Dages Hellige. Guds Aand bedrøves derover, og Sindet formørkes. Regelmæssig Deltagelse i andre Sekters Gudstjeneste vil svække det

Vidnesbyrd, der formedelst den Helligaands Kraft kommer til alle dem, som i Hjertets Oprigtighed annamme Evangeliet saaledes, som det er aabenbaret fra Himlen i sin Fylde i disse de sidste Dage. Sekterisk Gudstjeneste er for dem, som ikke kjende nogen bedre Maade at tjene Herren paa, og disse ville modtage deres Velsignelser derfor i Forhold til deres Ærlighed og Oprigtighed. Det er imidlertid ikke for Sidste-Dages Hellige og vil ikke bringe dem Herrens Velsignelser, men have de modsatte Følger.

Naar et Menneske melder sig ud af en sekterisk Kirke og bliver Medlem af Guds Kirke, da gaar han fra et lavere aandeligt Rige til et højere, og han modtager den Helligaand, hvis Virksomhed bestaar i at lede ham ind i al Sandhed og at vise ham tilkommende Ting, henhørende saavel til denne som til den næste Verden. Lærerne i det Samfund, som han forlod, ere maaske gode Mænd efter det Lys og den Kundskab, de besidde, og de have maaske ogsaa en Del af Guds Aand, som er det Lys, der oplyser ethvert Menneske, som kommer ind i Verden. Men de lære ikke og kunne ikke lære under den Inspiration og Kraft fra den Helligaand, som denne Mand har modtaget, og der vil altid være Strid mellem deres Lærdomme og dem, han har annammet. Deres Religionssystem hører til et lavere aandeligt Rige, og i det aandelige Univers er det, der hører til en lavere Orden, altid i Modstrid med de Ting, der tilhøre en højere Orden. I Overensstemmelse med denne store Lov ere de sekteriske Lærere og Prædikanter næsten altid fjendtligsindede imod Jesu Kristi Evangelium, saaledes som det i sin Fylde er gjengivet fra Himlen gjennem den Profet, som Gud oprejste i vore Dage for at forberede Verden paa Kristi andet Komme.

Derfor, naar en Sidste-Dages Hellig tager Del i Gudstjenesten i en sekterisk Kirke eller Forsamling, da søger han aandelig Oplysning paa et Sted, hvor der i Sammenligning med det Lys, han har modtaget, hersker Mørke og Uvidenhed. Han søger aandelig Kraft og Styrke fra en Kilde, der er i absolut Modstrid med Aanden og Læren i det Evangelium, han har annammet. At handle saa selvmodsigende er Synd, og ingen Sidste-Dages Hellig burde gjøre sig skyldig deri.

Men mange adspredte Søskende paavirkes af Andagtsfølelse paa Sabbatsdagen, og da de ikke ere i Stand til at mødes med deres Brødre og Søstre af samme Tro, fristes de til at forene sig med dem, som ikke vide, hvorledes de skulle tilbede Gud i Aand og Sandhed. Til disse Søskende ville vi henvende os med nogle faa Ord, udtalte i Kjærlighed, og alene besjælede af Ønsket om at gjøre Godt og velsigne. Gjør det ikke til en Regel at overvære og deltage i sekterisk Gudsdyrkelse. Søg ikke Trøst eller Oplysning der. Giv ikke Agt paa Sekterernes Lærdomme. Vær venlig imod alle anderledes Troende, hvorsomhelst Du møder dem; indrøm dem de samme Friheder, som Du selv gjør For-

dring paa, og respekter deres Maade at dyrke Gud paa. Men husk altid paa, at Du ikke hører til den samme Verden som de, men at din Frelser har udvalgt Dig af Verden, og at det er din Pligt som en af Guds Hellige at vandre efter et større Lys, end det er muligt for dem at meddele.

Det er navnlig urigtigt af Sidste-Dages Hellige at sende deres Børn til en sekterisk Søndagsskole. Efter al Sandsynlighed ville deres Lærere og Omgangsfæller i disse Skoler forsøge paa at undergrave og ødelægge deres Tro paa det store Værk, som Herren i Dag aabenbarer til Jordens Indbyggere. Man vil fortælle dem, at Aabenbaring og aandelige Gaver ere ophørte for længe, længe siden; at Joseph Smith var en falsk Profet; at Mormons Bog er et Bedrageri, og at det er en Skam at være en Sidste-Dages Hellig og et Medlem af „Mormon"kirken.

Menneskene ere af Naturen svage. Barnesindet er blødt og modtageligt, og falske Indtryk ere vanskelige at fjerne. Det er meget lettere at nedbryde et Menneskes Tro end at bygge den op. Disse og mange andre Kjendsgjerninger udgjøre i Forening en alvorlig Advarsel til alle Forældre i denne Kirke imod at lade deres Børn paavirke og undervise af dem, som ville saa' Vantroens og Vranglærdommenes Klinte i deres unge Sind.

Men hvorledes skulle de adspredte Søskende bære sig ad med at holde Sabbatens Dag hellig? Dersom det drejer sig om en Familie, da lad dennes Hoved paa en fastsat Tid kalde Familiens Medlemmer og Tyende sammen og holde Gudstjeneste i sit eget Hjem. Syng en Salme, opsend en Bøn og syng endnu en Salme. Lad de Tilstedeværende efter Tur læse nogle Vers i den hellige Skrift; derefter kan Familiens Hoved passende tale til sin lille Forsamling saaledes, som han føler sig ledet af den Helligaand, forklare Skrifterne, gjøre Evangeliets Principper tydelige og formane til Trofasthed og Retskaffenhed. Dersom en Ældste er tilstede og har den fornødne Tilladelse, kan han velsigne og uddele Nadveren. Den lille Højtidelighed kan saa slutte med en Salme og Taksigelse.

Resten af Dagen kan benyttes til at læse gode Bøger, fortrinsvis Bibelen, Mormons Bog og andre Skrifter, eller til behagelige og opbyggende Samtaler, helst om religiøse Emner, eller til at synge opbyggende Sange og lytte til god Musik. Det burde altid erindres, at Sabbatsdagen er en Hviledag for baade Sjæl og Legeme, og at alt unødvendigt Arbejde og verdslige Fornøjelser paa denne Dag ere synd ige.

Hvis der i hele Nabolaget kun findes een Broder eller Søster, som har annammet Evangeliet, kan han eller hun tilbringe Sabbatsdagen i Ro i sit Hjem, afholdende sig fra alt unødvendigt Arbejde og alle upassende Fornøjelser, læse i Skriften eller i gode Bøger og henvende sine Tanker paa aandelige Ting. De Hellige burde hver Dag opsende Bønner,

men paa Sabbatsdagen burde de i Særdeleshed henvende sig til Herren ved at takke og prise ham for hans utallige Velsignelser og bede ham om, at disse maa vedblive, og ved at tilstaa alle Fejl og Skrøbeligheder for ham og bede ham om hans Tilgivelse.

Mange Sidste-Dages Hellige have, naar de saaledes helt alene have holdt Gudstjeneste, modtaget store Velsignelser og Vidnesbyrd fra Herren. Det synes, som om den ensomme og afsondrede Stilling, en Broder eller Søster befinder sig i ude i den kolde, mørke Verden, i særlig Grad appellerer til vor himmelske Faders Kjærlighed og Sympathi, og at en saadan Broder eller Søster bliver velsignet i sin Gudstjeneste fuldt saa meget som dem, der have Lejlighed til at mødes med de Hellige i deres Forsamlinger om Søndagen.

Alle virkelige Sidste-Dages Hellige glæde sig i hverandres Selskab paa Sabbatens Dag og ved i Forening at dyrke Herren. Men en virkelig Sidste-Dages Hellig kan dyrke Gud allevegne, alene, i et lille Selskab eller i en stor Forsamling, i sit Hjem, paa Marken, i Skoven, i Byen eller i et fremmed og ukjendt Land. Hvorsomhelst han er, kan han paakalde Herren og prise hans hellige Navn, læse hans inspirerede Ord og stræbe efter at leve nærmere op til hans Bud og Love. Dette er, hvad sand Gudsdyrkelse bestaar i, og alle de adspredte Søskende kunne, hvor ene de end monne være, tilbringe Sabbatsdagen paa en Gud velbehagelig Maade og saaledes, at de selv modtage aandelig Kraft og Styrke.

»Liahona«.

Det „større Haab" for de Døde.

Af Nephi Andersen i »Utah Genealogical Magazine«.

Livets Plan, der fra Begyndelsen er nedlagt i Himlene for Mennesket, vil frelse enhver Menneskesjæl, som vil modtage og leve efter dens Love. Denne Plan kaldes Jesu Kristi Evangelium. Ved den er det muligt at frelse hele Menneskeslægten med Undtagelse af dem, som vedblivende nægte at bøje sig for Retfærdighedens Love, og som modarbejde Sandheden og trodse Herrens Magt. „Alle de øvrige skulle føres frem ved de Dødes Opstandelse, formedelst Lammets Triumf og Herlighed... Og dette er Evangeliet, det glade Budskab, som Røsten fra Himlen vidnede for os, At han kom til Verden, nemlig Jesus, for at blive korsfæstet for Verden og bære dens Synder og helliggjøre og rense den fra al Uretfærdighed; At Alle kunde blive frelste ved ham, som Faderen har givet i hans Magt, og skabt ved ham, han, som herliggjør Faderen og frelser alle hans Hænders Gjerninger, undtagen disse Fortabelsens Børn, som fornægte Sønnen, efter at Faderen har aabenbaret ham; Derfor frelser han Alle, undtagen dem." (Pagtens Bog, 76. Kap.)

Dette er det Lærdomsprincip, som de Sidste-Dages Hellige tro paa — disse herlige og trøstende Ord, saa fulde af Barmhjertighed mod enhver Sjæl, selv om han er en Synder, at Guds store Medlidenhed og Kjærlighed naaer ud til enhver angrende Sjæl og giver ham en Lejlighed til en Gang, enten her eller hisset, at vende tilbage og leve. Og Muligheden for Frelse er aabnet for alle dem, som ikke have haft Lejlighed til at adlyde Evangeliets Lov her paa Jorden, idet de Levende kunne udføre dette Arbejde for de Døde. De Sidste-Dages Hellige forstaa disse Ting og ere lykkelige over at have det Privilegium at være Frelsere paa Zions Bjerg.

Siden denne Lære om Frelse for de Døde blev aabenbaret til Jorden gjennem Profeten Joseph Smith, og siden „Elias' Aand" har virket blandt Menneskene, vendende deres Hjerter mod deres Fædres i den store Aandernes Verden, har dette „større Haab" for den store Mængde hedengangne Aander fundet Plads i mange retskafne Mænds og Kvinders Hjerter. Klare Lysglimt gjennembore den mørke Nat, der har hvilet som et Dække over Nationerne.

Disse mange Aarhundreder have i Sandhed været en Mørkhedens Tidsalder i denne Henseende. I den kristne Religions Navn have Menneskene lært, at den langt overvejende Del af Menneskeslægten aldrig vilde opnaa Frelse, og den frygtelige Tilstand, disse Religionsforkyndere udmalede som disse tabte Sjæles Lod, var forfærdelig at tænke paa. St. Augustine, en af de første „Kirkefædre", havde intet Haab for de uomvendte Døde. Calvins Lære var haard og ubarmhjertig. Dantes »Inferno« udtrykker hans Samtids Opfattelse og Tro. Oliver Wendell Holmes citerer fra Calvin: „Uagtet spæde Børn endnu ikke have frembragt Frugter af deres egen Uretfærdighed, saa have de dog Sæden plantet i sig, ja, deres hele Natur er saa at sige et Syndens Arnested og kan derfor kun være afskyelig og vederstyggelig i Herrens Øjne." Han tilføjer saa disse Ord af Jesus: „Lader de smaa Børn komme til mig; formener dem det ikke, thi Guds Rige hører saadanne til." Dr. Holmes spørger saa meget træffende: „Mener De, John Calvin, at Himlen lyver om os i vor Barndom?"

St. Francis Xavier (1506—1552), en af de første Missionærer i Asien, skriver følgende i sine „Breve fra Japan":

„En af de Ting, som smerter og piner disse Japanesere allermest, er, at vi lære dem, at Helvedes Fængsel er for evigt lukket, saaledes at der ikke er nogen Udfrielse. De sørge over den Skjæbne, som er blevet tildelt deres hedengangne Børn, Forældre eller Slægtninge, og de vise ofte deres Sorg ved Graad og Taarer. De spørge os, om der virkelig ikke er noget Haab, ikke nogensomhelst Maade, hvorpaa de ved Bøn kunne udfries af disse evige Pinsler, og jeg er nødsaget til at svare dem, at der aldeles intet Haab er for dem. Deres Sorg herover er

meget gribende og hjerteskjærende; de næsten hentæres af Sorg. De spørge ofte, om Gud ikke kan tage deres Forældre ud af Helvede, og hvorfor deres Straf aldrig skal have nogen Ende; men de ophøre ikke med at sørge, og jeg kan sommetider ikke holde mine Taarer tilbage, naar jeg ser Mennesker, som jeg holder af, være saa smerteligt bedrøvede over Ting, som allerede ere gjorte og aldrig kunne forandres."

Men det „større Haab" er kommet ind i Verden, og som Bevis derfor fremsættes her en Del Citater fra forskjellige ædelttænkende Mænd, som tro paa Lys, Kjærlighed og Retfærdighed i Stedet for paa disses Modsætninger:

„Spørg enhver nogenlunde oplyst Kristen, og hans Instinkt vil give et Svar, som enhver af Kirkens Lærere overalt veed er Sandhed. Spørg ham: Vil en eneste Sjæl fortabes, det være sig Hedning, Afgudsdyrker, Kjætter eller hvilkensomhelst Form af nedarvet Vantro og Mørke, dersom han i god Tro var, hvad han var, og levede efter det Lys, han havde, hvor det end kom fra, og omvendte sig fra det, han derigjennem lærte var Uret? Hele Kristenheden vil svare Dig: Det forbyde Gud!" (Dr. Pusey.)

„Vejen tilbage til Gud er ikke lukket for Nogen, som ikke lukker den for sig selv; derfor, de, som endnu ikke have lukket sig selv ude derved, at de forkastede Midlet til Frelse, Forløsningen ved Jesus Kristus, da det blev dem tilbudt, ville utvivlsomt herefter udenfor dette Jordelivs Grænser faa Lejlighed til at finde Vejen tilbage til Gud, hvis de ville." (Dr. Julius Møller.)

„Det er min Tro, at et langt større Antal Sjæle ville blive frelste, end vi nu gjøre os nogen Forestilling om. Hvad vilde det være for et jordisk Rige, hvor over Halvdelen af Landets Borgere sad i Fængsel? Jeg kan ikke tro, at Guds Rige vil blive af en saadan Art." Dr. Guthrie, Præst.)

Hans Velærværdighed Arthur Chambers udgav i 1894 en Bog i England: „Vort Liv efter Døden". De følgende Citater ere fra Udgaven af 1902:

„Den Opfattelse, som hovedsagelig har gjort sig gjældende i Fortiden, og som endnu hyldes af et stort Antal Kristne, gaar ud paa, at vor Herres Frelserværk kun omfatter dette Jordeliv, saaledes at en Person, hvis Hjerte har ophørt at slaa i hans Legeme, uden at han før sin Død havde lært den frelsende Sandhed at kjende, vil være hjemfalden til sin Skjæbne. Hvor ubegunstiget hans Stilling end har været her i Livet, hvor uheldige hans Omgivelser, hvor smaa hans Udsigter i Sammenligning med Andres, har efter Nogles Mening Intet at sige. Hvorledes hans Stilling skal være igjennem al Evighed retter sig efter, hvorledes han var i Dødsøjeblikket. Denne ubarmhjertige Tænkemaade

maa lede til den ufravigelige Slutning, at nioghalvsems Personer af hvert Hundrede ved Døden slynges ud i haabløs Fortabelse."

„Ingen, som er bekjendt med Nutidens religiøse Rørelser, vil benægte, at den store Sandhed, der gaar ud paa, at Kristi Frelsergjerning naaer over paa den anden Side Graven, langsomt, men sikkert trænger ind i Menneskenes Sind, uanset hvilket Religionssamfund de tilhøre. For mange er den kommen som en Straale af oplivende Solskin, der bortjager de mørke Skygger i forrige Tiders Theologi... Tænkende Menneskers Tro er bleven angrebet og truet af Tvivlens grimme Spøgelse og af Spørgsmaal angaaende Gud og Guds Godhed, men Anerkjendelsen af denne Sandhed har udryddet deres Tvivl og bevaret dem fra at blive drevne ud paa Vantroens oprørte Bølger. For mange har det været ligesom en ny Aabenbaring fra Gud. Og dog er det ikke nogen ny Sandhed; den er lige saa gammel som Evangeliet selv. Den er i saa høj Grad en Del af Evangeliet, at dersom det skulde vise sig at være anderledes, vilde dette Evangelium for Mange ikke længere være noget Evangelium."

„Dersom vi nu antage Rigtigheden af den Opfattelse, at Frelsen er begrænset til denne Side af Graven; dersom, med andre Ord, alt Haab om Frelse dør samtidig med, at Legemet opløses, da tvinges vi til at indrømme, at Kirkens Mission ikke rækker ud over denne Verden. Uagtet den selv gjennem sine Medlemmer er repræsenteret saavel her paa Jorden som i det næste Liv, kan den dog ikke gjøre det allermindste for alle de Mange, som have forladt dette Liv uden at kjende Gud..."

„Det er en rædselsfuld Tanke denne, at den største Del af vore Medmennesker, der have levet her paa Jorden ligesom vi, ville gaa fortabt, fordi Ingen har talt til dem om deres Frelser, eller fordi Prædikanter og Lærere have forvanskет hans Evangelium."

„Vi gyse ved at tænke paa det, og dog ere vi samtidig saaledes beskafne, at det er vanskeligt for os at beskjæftige os med en Religion, der sætter Tænke-Evnen ud af Virksomhed, og kun en saadan kan frelse os fra at henfalde enten til Fritænkeri, Tungsindighed eller Sindssyge."

„Men den Tanke, at Kristi Kirke forkynder Frelsens Evangelium i Aandeverdenen, forandrer Alt. Utilfredsheds-Følelsen forsvinder, og et Syn af Fremtidsmuligheder viser sig for vort Blik. Lad Menneskenes jordiske Omgivelser og Forhold være saa mørke og fortvivlede, de være ville, bagved dem lyser dog Guds Kjærligheds og Barmhjertigheds Sol og den Kjendsgjerning, at der, naar Dommens Time kommer — „alle Tings Gjenoprettelses Tider" — ikke vil findes en eneste Skabning, for hvem Frelsen ikke er bleven forkyndt."

„At Synd medfører Straf i det næste Liv, benægte vi ikke; men vi ere vidt forskjellige fra dem, der tro, at disse Straffe bestaa i evige og endeløse Pinsler. De anse dem for at være hævnende, haabløse og uendelige; vi derimod ere overbeviste om, at de ere *faderlige, gavnlige og af begrænset Varighed*. Forskjellen er uhyre. Have de eller vi Ret? Dersom den Antagelse er rigtig, at den guddommelige Kjærligheds og Barmhjertigheds Dør for evigt er lukket og stænget imod

Synderen, naar han forlader dette Liv, og at den Dom, som udtales over ham i den næste Verden, er uundgaaelig og absolut, da falder ogsaa Tanken om, at det er muligt at opnaa Frelse efter Døden, til Jorden. I det Tilfælde vilde Forkyndelsen af Kristi Evangelium (for de Døde) være mere end unyttig."

„Paa den anden Side, dersom alle Guds Straffedomme i den næste Verden ere faderlige og gavnlige, som vi tro de ere ifølge den hellige Skrift, da vil den Tanke, at Evangeliet forkyndes efter Døden, appellere til vor Fornuft og vise sig at være baade passende og sandsynlig. Ja, denne Tanke vil være som en herlig Straale af guddommeligt Sollys, der adspreder den mørke, triste Haabløshedens Sky, som i Aarhundreder har hvilet over Jesu Religion."

I 1877 holdt Rev. Fr. W. Farrer 5 Prædikener i Westminster Abbey, England. De bleve senere udgivne under Titlen: „Det evige Haab". De gave Anledning til megen Diskussion paa Grund af, at de indeholdt Meninger, der vare vidt forskjellige fra den hidtil almindeligt antagne Lære, at der intet Haab er efter Døden. Vi hidsætte i det Følgende nogle Citater fra denne Bog, der indeholde saa mange ypperlige Udtalelser:

„Hvorledes et eneste Menneske med et medlidende Hjerte i Brystet, et Menneske, der har Evnen til at tænke, kan forestille sig den nuværende Tilstand af utalte Hærskarer af baade Døde og Levende som værende uden Haab efter Døden — hvorledes han kan forene en saadan Opfattelse med enten hvad han lærer om Gud og om Kristus i den hellige Skrift eller med sine egne, indre Erfaringer og Følelser — hvorledes han, naar han færdes paa Gaderne og er Vidne til det pulserende Liv i vore store Byer, kan nyde et eneste Øjebliks Lykke i denne Verden, selv om han er aldrig saa sikker paa sin egen Sjæls Frelse — det er mere, end jeg nogensinde kan forstaa."

„Det er aabenbaret til os, at „Gud er Kjærlighed"; at „det er det evige Liv at kjende ham", og at det er hans Villie, at ikke en eneste Sjæl skal fortabes; at „ligesom Alle dø i Adam, saa skulle og Alle levendegjøres i Kristus"; men hvor længe Mennesket kan vedblive endog efter Døden at modsætte sig hans Villie, hvor længe det kan vedblive i den aandelige Død, som Adskillelsen fra Gud er ensbetydende med — er en af de Hemmeligheder, som Gud ikke har aabenbaret. Saa meget er sikkert, at Menneskets Skjæbne ikke er absolut og uigjenkaldelig beseglet ved Døden, og I indrømme og erklære selv dette — ubevidst maaske, men dog ikke mindre tydeligt — hver Gang I gjentage den Linie i Trosbekjendelsen, at Kristus „nedsteg til Helvede". Det eneste Skriftsted, der beviser denne Trosartikels Rigtighed, findes hos St. Peter, som siger, at „han ogsaa gik hen og prædikede for Aanderne, som vare i Forvaring, som fordum vare gjenstridige". Peter siger sammesteds i netop saa mange Ord, at „Evangeliet blev forkyndt ogsaa for Døde", og dersom disse døde Synders Skjæbne ikke var uigjenkaldelig fastsat ved Døden, da maa det være tydeligt og selvindlysende for selv den mest indskrænkede Forstand, at vor heller ikke er det."

Pastor Farrer gjør Rede for sin Opfattelse og Forstaaelse af dette

Emne i følgende Udtalelser, der findes i hans Bog: „Barmhjertighed og Dom", som udkom i 1881:

„Jeg tror ikke, at Menneskets Fremadskriden ophører med Døden, men jeg tror, at Mange, som ikke have hørt Kristus her, ville høre ham der."

„Jeg tror, at i det næste Liv vil — enten ved Hjælp af „Dødens Sakramente" eller paa andre Maader, som vi ikke kjende — Guds Barmhjertighed naa Mange, der, saa vidt vi kunne se, ere døde i en fortabt og uigjenfødt Tilstand."

„Jeg tror, at Straf for Synd ikke bliver vilkaarlig tildelt, men er en naturlig og uundgaaelig Følge af Synden, og at de Udtryk i Skriften, der tale om virkelige, fysiske Pinsler ved Orme og Flammer, ere billedlige Udtryk for en nagende Samvittighed og Adskillelse fra Gud."

„Jeg tror, at iblandt de Straffe, der tildeles i den næste Verden, er der nogle paa „mange Hug" og nogle paa „faa Hug", og jeg kan ikke indse, hvorledes en fornuftig Forklaring af Udtrykket „faa Hug" kan komme til at betyde uendelig Straf for alle Syndere."

„Jeg tror, at Kristus gik og prædikede for Aanderne i Fængsel, og jeg har Grund til at haabe, at eftersom Evangeliet saaledes var forkyndt „til dem, der vare døde", vil enhver Sjæl paa en eller anden Maade blive delagtig i Guds Barmhjertighed endog efter Døden...."

„Jeg tror, at der vil være forskjellige Grader af Salighed saavelsom af Straf og Forkastelse, og jeg har Grund til at haabe, at der vil blive en gradvis Formildelse af den idømte Straf for alle Sjæle, som underkaste sig Guds Villie angaaende dem."

„Jeg tror, saaledes som Kristus har sagt, at „alle Ting skulle forlades Menneskenes Børn, Synder og Bespottelser, hvor store Bespottelser de end tale", og at der kun er een Synd, hvorom han siger, at der ikke er Tilgivelse i denne Verden, ejheller i den næste, hvoraf følger, at der maa være Synder, der kunne blive tilgivne saavel i den næste som i denne Verden..."

„Jeg tror, at dette, at være afskaaren fra at komme i Guds Nærhed, „er Helvede", og at der i denne Forstand er et Helvede paa den anden Side Graven; at en Sjæl, der formedelst sin egen Ulydighed og Gjenstridighed kommer i denne Tilstand, om end kun for en Tid, er i en frygtelig Stilling, og at denne Tilstand for nogle Sjæle maaske kan være uendelig. Men jeg har Grund til at tro, at det store Flertal af Menneskene kunne blive befriede fra denne forfærdelige Skjæbne ved Guds Barmhjertighed og ved Jesu Kristi Lidelse og Død. Selv om jeg ikke fra den hellige Skrift kan faa at vide, af hvad Beskaffenhed den er, og hvorledes den vil finde Sted, saa tror jeg dog paa alle Tings Gjenoprettelse, og at den Tid vil komme, da Gud vil være Alt i Alle."

Indhold:

Hvem de Sidste-Dages Hellige tilbede. 193
Evangeliets Indflydelse i Verden. 198
Redaktionelt:
Bør Sidste-Dages Hellige tage Del i andre Kirkesamfunds Gudstjeneste? 200
Det „større Haab" for de Døde.. 203

Udgivet og forlagt af H. J. Christiansen, Korsgade II, Kjøbenhavn K.
Trykt hos F. E. Bording (V. Petersen.)